

KUSTÁR ZOLTÁN – MOLNÁR JÁNOS – PERES IMRE:

A Studia Theologica Debrecinensis

tudományos publikációinak szerkesztési és hivatkozási szempontjai

1. Általános szempontok:

1.1. Helyesírási kérdésekben az alábbi kiadványok az irányadóak:

NAGY, E. – SZABÓ, ZS. (szerk.): *Helyesírási szabályzat és szótár. Mai példákkal és a vonatkozó szabálypontok feltüntetésével. A Magyar Tudományos Akadémia helyesírási szabályzatának érvényben lévő 11. kiadása alapján*, Budapest, Újhold Kiadó, 2004; BAKOS, F. (szerk.): *Idegen szavak és kifejezések szótára*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

1.2. Héber szavak írásához a Bwhebb (BibleWorks), görög szavak írásához pedig a Graeca betűkészletet kell használni. A Bwhebb betűkészlet mérete főszövegben 16 pont, lábjegyzetben 12 pont. A bibliai héber szöveget – a szótári formaként megadott igetők kivételével – punktálva kell közölni. Héber és arám nyelvű judaisztikai forrásszövegek punktáció nélkül is megadhatók.

1.3. Nem ószövetségi vagy újszövetségi szakcikk esetében a héber, arám és görög szavak, illetve bibliai idézetek latin betűs átírásban is megadhatók, az alábbi átírási kulcsok szerint:

Héber/arám betűk átírása:

א	'	ו	w	מ	m	ק	q
ב	v	ז	z	נ	n	ר	r
ב	b	ח	h	ס	s	ש	ś
ג	g	ט	t	ע	'	ש	s
ד	d	י	j	פ	f	ת	t
ה	b	כ	k	פ	p		
ה	b	ל	l	צ	c		

<i>pataḥ</i>	<i>a</i>	<i>qibbuc</i>	<i>u</i>
<i>qámeç</i>	<i>á</i>	<i>súreq</i>	<i>ú</i>
<i>szeḡól, szeḡól gádól</i>	<i>e</i>	<i>ḥatéf-pataḥ</i>	<i>a</i>
<i>céré, cére gádól</i>	<i>é</i>	<i>ḥatéf-qámeç</i>	<i>o</i>
<i>híreq</i>	<i>i</i>	<i>ḥatéf-szeḡól</i>	<i>e</i>
<i>híreq gádól</i>	<i>í</i>	<i>qámeç ḥatíf</i>	<i>o</i>
<i>ḥólem,</i>	<i>ó</i>	<i>šwá' mobile</i>	<i>ě</i>
<i>ḥólem magnum</i>			

A ן és a ם átírásához a *b* és a *t* alá beillesztett pont használandó. Ennek elérése: Beszúrás – Szimbólumok – Times New Roman – Karakterkód: F02A.

Az átírás alapja a BHS szövege. Az átíráshoz *dölt kisbetűket* használunk. A névelőt és az egybeírandó prepozíciókat az átírás során is egybeírjuk a szavakkal, ilyenkor is mindent kisbetűvel írunk. A végbetűket nem jelöljük külön formával. A *dáges fortéval* ellátott mássalhangzókat kettőzött latin mássalhangzóval írjuk át, a *dáges lénét* (a *b/v* és a *p/f* kivételével) és a néma *šwá't* nem jelöljük. Isten nevét punktálatlanul, a *jhwḥ* formában írjuk át. Amennyiben szükséges, a *qěré'* olvasatot a *kětív* forma mögött, zárójelben lehet megadni. Központozást nem alkalmazunk, csak a versek végén álló *szóf pászúqot* írjuk át egyszerű

ponttal. A *maqáf*-vonalat kis kötőjel jelzi. A *səwá' mobile*, a *qámeç hatíf*, a *hatéf*-hangzók és a *mappíq* nélküli néma *bé* átírása a főszövegben: betűméret 10 pont, elhelyezés: emelt, mértéke: 2 pont. Lábjegyzetben a betűméret arányosan, szintén 2 ponttal kisebb a többi betűnél.

Példa: בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:
b'ré'sít bárá' 'elóhím 'ét hassámajim n'é'ét há'árec.

Görög betűk átírása:

α	a	θ	th	ο	o	χ	kh
β	b	ι	i	π	p	ψ	psz
γ	g	κ	k	ρ	r	ω	ó
δ	d	λ	l	σ	sz		
ε	e	μ	m	τ	t		
ζ	dz	ν	n	υ	ü		
η	é	ξ	ksz	φ	f		

2. Főszöveg

- 2.1. A tanulmány legelején a szerző neve áll, a keresztnév teljesen kiírva, kettősponttal elválasztva ettől a főcím. Több szerző esetén a szerzők neve betűrendben követi egymást, közéjük pedig (előtte és utána szóközzel) nagykötőjel¹ kerül. A szerző(k) nevének formátuma KISKAPITÁLIS,² a cím *dőlt betűvel* van szedve.
- 2.2. Amennyiben a tanulmánynak alcíme is van, az alcímet a főcímtől ponttal és sortöréssel választjuk el. Az alcím és az alcím nélküli cím után nincs pont.
- 2.3. **Alap-betűkészlet és formátum:** Times New Roman vagy Garamond, 12 pont betűméret, normál sortávolság, sorkizárt, a bekezdések 0,7 cm behúzással kezdődnek (Formátum – Tabulátorok – Alapérték: 0,7).
- 2.4. A **fejezetek számozása** arab vagy római számokkal történik. Amennyiben az **alfejezetek** is számozva vannak, a számozás minden szinten arab számokkal történik, a számokat szóköz nélküli pontok zárják le és választják el egymástól (1., 2.3., 3.4.2. stb.). A fejezet/alfejezet számát lezáró pont és az azt követő szöveg közé nem nyújtható szóköz (Shift + Ctrl + szóköz) kerül.
- 2.5. A címek és alcímek utáni első bekezdésnél nincs behúzás, a sor a lap szélén kezdődik. A fejezetek és az alfejezetek címei után nem áll sem pont, sem kettőspont.
- 2.6. Latin betűs, modern nyelvű **idézetek** lenti és fenti „kettős idézőjelben” állnak, nem dőlt betűkkel szedve, az idézet és az idézőjelek között nincs szóköz. Idézetben belüli idézet jelölésére befelé forduló »jelpárt« használunk. Az átvett szószerinti idézetek kiegészítéseit vagy szövegkihagyásait [kapcsos] zárójellel kell megjelölni:

„Amikor [Jézus] ezeket mondta, sokan hittek benne. Így szólt akkor Jézus [...]: »Ha ti megtartjátok az én ígéimet, valóban tanítványaim vagytok.«” (Jn 8,30–31)

¹ Elérhető: Ctrl + a Mínusz jel a billentyűkészlet számai között, illetve Beszúrás – Szimbólumok – Különleges karakterek – Gondolatjel.

² Elérhető: Formátum – Betűtípus – KISKAPITÁLIS, tehát a név formátuma NEM csupa nagybetű!

- 2.7. Latin-betűvel írt/*átírt idegen szavakat*, illetve hosszabb szakaszokat (héber, görög, latin, arám, kopt, akkád, szír, arab, cirill stb.) *dőlt betűvel* kell megjelölni, idézőjelet azonban nem kell használni.
- 2.8. A megadott *szótöveket és szó-jelentéseket* 'az egytagú nyomdai szimpla idézőjel' jelöli (az elől és a hátul álló jel alakja azonos, mindkettő „záró” forma!).
- 2.9. A főszövegben – a zárójeleken kívül – lehetőleg kerülni kell az általános *rövidítéseket*, azaz század, és nem sz., például, és nem pl., illetve, és nem ill., Ószövetség, és nem Ósz. stb. Zárójelen belül az általános rövidítések használata (pl., sz., old., láb., ill. stb.) megengedett.
- 2.10. A főszövegben *idézett szerzők keresztnevét* magyar nevek esetében a családnév mögött, nem magyar/magyarosított nevek esetében a családnév előtt mindig teljesen ki kell írni, amennyiben az nem bibliográfiai leírásban áll:
- „Ahogy azt Rózsa Huba is hangsúlyozza, a formakritikai iskola atyjának Herrmann Gunkelt kell tekintenünk.”
- 2.11. A forrás-hivatkozásokat *lábjegyzetben* kell megadni. Csak az idézett bibliai részletek igehelyét szabad és kell zárójelbe téve, az idézet mögött, a főszövegben feltüntetni. Kivétel: Olyan forrásműnél, amelyet a szerző a főszövegben többször egymás után idéz, illetve a főszövegben részletesen ismertet, és a kontextusból egyértelmű, hogy kinek melyik művéről van szó, maradhat az oldalszámra való hivatkozás a főszövegben, zárójelben megadva (pl. könyvismertetésben, kutatástörténeti áttekintésben).
- 2.12. A lábjegyzeteket folyamatos, arab számozással kell ellátni. Csak az első, a dolgozat címéhez kapcsolt lábjegyzet lehet * csillaggal jelölt, amennyiben az tartalmában nem a tanulmány része (pl. a tanulmány keletkezésének körülményeire utal, vagy/és dedikációt tartalmaz).
- 2.13. Amennyiben a lábjegyzet az egész mondatra, illetve bekezdésre vonatkozik, a lábjegyzet indexszámát a mondatot lezáró írásjel mögé, szóköz nélkül kell illeszteni.¹ Ha a lábjegyzet a mondaton belül csak egy szóra, illetve kifejezésre érvényes, akkor az indexszám szóköz nélkül közvetlenül az érintett szakasz utolsó szava mögött², de még az utána következő írásjel előtt áll. Két vagy több lábjegyzet nem állhat közvetlenül egymás után (sem így¹²³, sem így^{1.2.3}, sem így^{1.2}).
- 2.14. Ajánló jelleggel, vagy könyv- és kutatástörténeti ismertetés esetén egy mű bibliográfiai adatait a főszövegben is megadhatjuk. Ilyenkor a bibliográfiai adatokat az irodalomjegyzékre vonatkozó szabályok szerint írjuk.
- 2.15. A *bibliai igehek írásmódja* az 1975. évi új, ökumenikus bibliafordítás 1990-es javított kiadását (Magyar Bibliatársulat) követi.
- 2.15.1. A bibliai könyv nevének rövidítése után nem áll pont (Józs, Bír, Ézs), a számozott bibliai könyvek esetében az arab könyvszám és a rövidítés között nincs szóköz (3Móz, 1Sám, 2Kír, 1Krón).
- 2.15.2. A fejezet- és versszámok arab számok, a kettő között szóköz nélkül vessző áll, a versszám mögött nincsen pont (Ézs 1,9).
- 2.15.3. Több, nem ugyanabból a fejezetből származó igehelyet pontosvessző és mögötte szóköz választ el, egy könyvből több igehely esetében a bibliai könyv rövidítése csak egyszer szerepel (Józs 15,2; 21,4; Bír 3,12; 12,11).
- 2.15.4. Egy fejezeten belül több vers számát szóköz nélküli pont választja el, a fejezetszámot ekkor csak egyszer írjuk ki (Ézs 6,2.4.11; Jer 2,3.8).

- 2.15.5. Hosszabb szakaszok kezdő és záró versszáma között nagykötojel³ áll, sem a nagykötojel előtt, sem mögötte nem áll szóköz: Józs 15,1–12; Bír 3,12–14; 2Sám 24,3–1Kir 2,25).
- 2.15.6. Egész fejezetre versszámok nélkül utalunk (Ézs 48,2.12; 50; 55).
- 2.15.7. A „k.” és „kk” rövidítés használata nem megengedett. Tehát nem Józs 15,1k. – hanem Józs 15,1–2, nem Józs 15,1kk – hanem Józs 15,1–12.
- 2.16. Teológiai szócikk esetében a **bibliai nevek** (személynevek, földrajzi nevek) helyesírása az 1975. évi új, ökumenikus bibliafordítás 1990-es javított kiadását (Magyar Bibliatársulat) követi. Ugyanezt a helyesírást alkalmazza: BARTHA, T. (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 1–2. kötet, Budapest, Kálvin János Kiadó, 1993. Történelmi személyek neve esetében, amennyiben a Bibliában is előfordulnak, szintén e két kiadvány helyesírását kell követni, az adott név első előfordulása után (zárójelben) lehet (de nem kötelező) megadni az adott név történelem-tudományban meghonosodott, eltérő változatát. Nem teológiai, hanem pl. történelem- vagy irodalomtudományi írásban az adott tudományterületen meghonosodott névváltozatok is használhatóak, itt azok első előfordulása mögött adjuk meg zárójelben a név bibliai formáját.

3. Lábjegyzet-szöveg

- 3.1. **Alap-betűkészlet és formátum:** Times New Roman vagy Garamond, 10 pont betűméret, normál sortávolság, sorkizárt. A bekezdések formátuma: Függő 0,4 cm.⁴ Minden lábjegyzetet egy mondatvégi írásjel zár le.
- 3.2. A **lábjegyzet-szám** és a mögötte kezdődő szöveg közé egy nem nyújtható szóköz kerül.⁵
- 3.3. Mivel minden tanulmány mögött irodalomjegyzék áll, a lábjegyzetekben az egyes publikációkra csak a szerző családnevével, a publikáció címéből vett rövid részlettel és az oldalszámmal kell hivatkozni. A teljes bibliográfiai adatokat tehát *az első idézés során sem* kell kiírni.
- 3.3.1. A szerző családneve KISKAPITÁLIS formátumban áll.⁶ Nem magyar nevek esetében a nemességre utaló „von, van, Graf” stb. szavakat a családnév előtt, attól vesszővel le nem választva, szintén KISKAPITÁLIS formátumban írjuk (pl.: VON RAD). Több szerző közös publikációja esetén a szerzők családnevét szóközők nélkül, nagykötojellel⁷ kapcsoljuk egymáshoz (pl.: CZEGLÉDY–HAMAR–KÁLLAY).
- 3.3.2. A szerző(k) neve mögött kettőspont és egy szóköz áll, majd (nem dőlt betűvel szedve) a cím rövid (1–3 szavas) és jellemző részlete (lehetőleg a cím elejéről, névelő nélkül), ezután ismét vessző, szóköz, majd az oldalszám áll.
- 3.3.3. Ha az idézet szövege a forrásmunka nem egyetlen oldalán olvasható, akkor az idézet kezdő és záró oldalszámát is meg kell adni, mindig teljesen kiírva, a két oldalszám között szóközők nélkül nagykötojel⁸ áll (tehát 48–49, nem pedig: 48–9 vagy 48k.; 212–237, nem

³ Elérhető: Ctrl + a Mínusz jel a billentyűkészlet számai között, illetve Beszúrás – Szimbólumok – Különleges karakterek – Gondolatjel.

⁴ A tabulátor mérete az alkalmazott betűtípus függvényében változik: a cél, hogy a lábjegyzet második és következő sorai pontosan az első sornak a lábjegyzetszám és a nem nyújtható szóköz után álló első betűjével egyvonalban kezdődjenek.

⁵ Elérhető: Shift + Ctrl + szóköz, vagy: Beszúrás- Szimbólumok – Különleges Karakterek – Nonbreaking Space.

⁶ Elérhető: Formátum – Betűtípus – KISKAPITÁLIS, tehát NEM csupa nagybetű!

⁷ Elérhető: Ctrl + a Mínusz jel a billentyűkészlet számai között, illetve Beszúrás – Szimbólumok – Különleges karakterek – Gondolatjel.

⁸ Elérhető: Ctrl + a Mínusz jel a billentyűkészlet számai között, illetve Beszúrás – Szimbólumok – Különleges karakterek – Gondolatjel.

pedig: 212–37 vagy 212kk). Az oldalszám után nincs pont, kivéve, ha ez a pont az egész lábjegyzetet lezáró írásjel.

3.3.4. Az o., old., p., pp. stb. rövidítések és a kiírt „oldal/oldalak” szavak mellőzendők.

3.3.5. Egy műből több, nem egymást követő oldal, illetve szakasz oldalszámát a hivatkozásban szóköz nélküli pont választja el egymástól.

3.3.6. Amennyiben egy oldalon több kép, ábra, grafikon is található, melyek önálló sorszámmal rendelkeznek, az oldalszám után forrás-megjelölésként a Nr. rövidítéssel bevezetve az adott sorszámot is meg lehet adni.

3.4. Egyazon lábjegyzeten belül több publikáció adatait pontosvessző és szóköz választja el egymástól. Ilyenkor a publikációk a megjelenésük sorrendjében követik egymást. Ugyanabban az évben megjelent írások a szerzők nevének betűrendjében, egyazon/azonos nevű szerző/k esetében pedig a rövid címek betűrendjében állnak. Egy szerzőnek több lehivatkozott írása esetén a nevet csak az első publikáció előtt írjuk ki, az összes többi esetben a nevet az uő = ’ugyanő’ rövidítés helyettesíti:

¹¹ BARTLETT: Maccabees, 14.17–18; TIMPE: Vertrag, 16–27; KAISER: Jesaja 1–12, 157; uő: Grundriss der Einleitung, 52.55; SOGGIN: Bevezetés, 17–44.

3.5. A lábjegyzetekben használható gyakoribb rövidítések:

i. m., (az i. m. kisbetűkkel, köztük szóközzel írva, utána vessző, szóköz és az oldalszám/oldalszámok): Ha az előző lábjegyzetben csak ugyanez a forrásmű szerepelt, de annak most egy *másik oldalára* hivatkozik a szerző. Az i. m. rövidítés előtt tehát sem a szerző nevét, sem a cím részletét nem kell újra megadni:

¹¹ SOGGIN: Bevezetés, 265–271.

¹² i. m., 54.

uo. (a két kisbetű szóköz nélkül egybeírva, utána pont): Ha az előző lábjegyzetben csak ugyanez a forrásmű szerepelt, és annak most is *az ott megadott oldalára/oldalaira* hivatkozik a szerző. Az uo. rövidítés előtt tehát sem a szerző nevét, sem a cím részletét nem kell megadni, és mögötte értelemszerűen oldalszám sem állhat:

¹¹ WEISER: Jeremiah, 67.

¹² uo.

Egyéb, gyakoribb rövidítések:

l. = lásd, lábj. = lábjegyzet, Nr. = szám, o. = oldal, pl. = például, stb. = és a többi (a csupa vesszős felsorolás végén nem kell elé vessző), vö. = vesd össze

3.6. Nemzetközi periodikák, sorozatok és enciklopédiák rövidítései esetében az ²IATG rendszerét kell követni:

SCHWERTNER, S. M. (Hg.): *Internationales Abkürzungsverzeichnis für Theologie und Grenzgebiete: Zeitschriften, Serien, Lexika, Quellenwerke mit bibliographischen Angaben = International glossary of abbreviations for theology and related subjects: periodicals, series, encyclopaedias, sources with bibliographical notes*, Berlin – New York, Walter de Gruyter, 21992.

Magyar kiadványok esetében kerülni kell a rövidítéseket.⁹

3.7. **Levéltári és irattári hivatkozások** esetén előbb dőlt betűvel az adott leőhely hivatalos nevét írjuk ki, majd attól vesszővel elválasztva az idézett dokumentum azonosításához szükséges adatokat, ez utóbbiak írásához az illető levéltár és irattár saját hivatkozási módját kell mérvadónak tekinteni. A nagy, ismert intézmények nevét a lábjegyzetben nem szükséges kiírni, itt lehet azokat a bevett rövidítések szerint rövidítve használni:

¹¹ MOL, Losonczy Géza periratai: V150.000/14. 10-51. 866/57.

⁹ Az ²IATG egy példánya megtalálható a DRHE Szakkönyvtárában, jelzete: TA3/I61.

¹² *Ráday Levéltár*, Bányai László-hagyatéka: C/189. fond.; *MOL Jelenkori Gyűjtemény, Belügyminisztérium*, Erdei Ferenc-iratok, Erdélyi anyag (XIX-B-1-h).

3.8. **Digitális adathordozók lehvatozása:**

- 3.8.1. Ha egy mű **előbb nyomtatott formában**, majd digitalizált változatban **is megjelent**, akkor lehetőség szerint a nyomtatott változatot kell használni, és a lábjegyzetben az oldalszámot is mindig feltüntetve lehvatozni.
- 3.8.2. Amennyiben egy nyomtatásban megjelent mű digitalizált változata feltünteteti az eredeti oldalszámokat, úgy a lábjegyzetben nem kell feltüntetni, hogy a szerző a digitális változatot használta (pl. *Encyclopaedia Judaica*).
- 3.8.3. Amennyiben a kiadvány digitalizált változata vagy egy digitális (CD-n forgalomba hozott vagy az Interneten közzétett) kiadvány nem tünteti fel az oldalszámokat, és a kiadvány lehvatozása nem mellőzhető, úgy a lábjegyzetben az oldalszámot a „– digitalizált változat.”, illetve a „– digitális kiadvány.” formula helyettesíti.

4. Irodalomjegyzék

- 4.1. Minden tanulmányt a „Felhasznált irodalom” fejezetcím alatt irodalomjegyzék zár, amely tartalmazza valamennyi, a mű megírásához **felhasznált és** lábjegyzetben **le is hivatkozott** mű bibliográfiai adatait.
 - 4.1.1. Művek, melyeket a szerző ugyan tanulmányozott, de végül nem hivatkozott le, nem kerülhetnek bele a felhasznált irodalom jegyzékébe. Amennyiben a szerző további, általa le nem hivatkozott írásokat kíván ajánlani a témához, akkor ezt az irodalomjegyzéktől elkülönítve, önálló alcím alatt (például: „További ajánlott irodalom”) kell megtennie.
 - 4.1.2. Magyar és idegen nyelvű bibliakiadásokat az irodalomjegyzékbe nem kell felvenni – akkor sem, ha a bibliai idézetek forrásaként lábjegyzetben meg lettek jelölve. Kivétel: Ha az adott kiadásból nem a Biblia szövegét, hanem annak egyéb részletét (az előszót, a bibliai szöveghez fűzött magyarázatot, lábjegyzetet vagy az adott kiadványban szereplő mini-lexikont stb.) idézzük.
- 4.2. Az irodalomjegyzékben a publikációk a szerző elől álló **családneve alapján** a magyar ábécé szerinti **betűrendben** követik egymást. Ha egy szerzőnek több publikációja is szerepel a jegyzékben, akkor a szerző nevét valamennyi publikáció előtt kiírjuk, a publikációk pedig a megjelenésük évszámának megfelelő növekvő sorrendben állítjuk; ugyanabban az évben megjelent több írása esetében ezek címe a magyar ábécé szerinti betűrendben követik egymást.
- 4.3. Az irodalomjegyzékben minden publikáció önálló bekezdést alkot, melyet egy pont zár le. A bekezdés formátuma: Függő 1,25. A publikációk előtt sem sorszám, sem pont, kötőjel vagy egyéb jelzés nem áll.
- 4.4. A szerzők **családnevét** teljesen ki kell írni, a **keresztnevet** pedig a név első betűjére le kell rövidíteni (Árpád = Á., Zsolt = Zs., Christopher = Ch., Heinz-Joseph = H.-J.).
 - 4.4.1. Magyar és nem magyar nevek esetében is mindig a családnev áll elől, e mögött, vesszővel és szóközzel elválasztva áll a lerövidített keresztnév, illetve több keresztnév esetén annyi, amennyit az illető személy használ.
 - 4.4.2. A név formátuma: KISKAPITÁLIS.¹⁰ A szerző neve mögött kettőspont áll.
 - 4.4.3. Nem magyar nevek esetében a nemességre utaló „von, van, Graf” stb. szavak a keresztnév rövidítése mögött, attól vesszővel le nem választva állnak, s így a betűrend megállapításához nem vesszük őket figyelembe (tehát: RAD, G. VON: – nem pedig: VON RAD, G.:).

¹⁰ Elérhető: Formátum – Betűtípus – KISKAPITÁLIS, tehát a név formátuma NEM csupa nagybetű!

- 4.5. A szerző nevét követi a publikáció **címe**, illetve szükség szerint, attól ponttal és szóközzel elválasztva az alcíme. A címet (illetve ha az alcím követi, az alcímet) vessző zárja le.
- 4.6. **Ha az idézett mű önálló kiadvány**, akkor annak címét, és ha van, alcímét *dőlt betűvel* szedjük.
- 4.7. **Ha** nem önálló kiadványról, hanem **egy gyűjteményes kötetben megjelent publikációról** van szó (újság- vagy folyóiratcikk, könyvfejezet, lexikon-szócikk stb.), az adott publikáció címét nem szedjük dőlt betűvel: ebben az esetben ugyanis majd a publikációt tartalmazó kiadvány címe kapja meg ezt a jelölést.
- 4.8. **Ha a mű egy sorozat tagja**, akkor a sorozat neve és a mű kötetszáma a cím/alcím mögött áll (normál) zárójelben, a címet lezáró vessző ilyenkor a zárójel mögé kerül. Rangos és közismert sorozatok esetében a sorozat nevét rövidítve is meg lehet adni. A nemzetközi teológiai sorozatok rövidítései esetében az ²IATG rendszerét kell követni:

WEISER, A.: *Das Buch Jeremia. Kapitel 1–25,14* (ATD 20), ...

- 4.9. **Fordításban használt művek** esetében a mű eredeti címét és attól vesszővel elválasztva a fordítás alapjául szolgáló kiadás megjelenésének évét szintén (normál zárójelben), a cím mögött kell feltüntetni, a címet lezáró vessző ilyenkor is a zárójel mögé kerül. A mű eredeti címét nem szedjük dőlt betűvel, s azt az „Eredeti címe:” formula vezeti be. A fordító nevét nem kell megadni:

SOGGIN, J. A.: *Bevezetés az Ószövetségbe* (Eredeti címe: *Inroduzione all’Antico Testamento*, 41987), ...

- 4.10. A publikáció címét **a kiadás helye**, ettől vesszővel elválasztva a **kiadó nevének rövid formája**, ezt, attól ismét vesszővel elválasztva, **a kiadás éve** követi. Amennyiben a kiadás évét nem követi oldalszám, mögé az adott publikáció adatait lezáró pont kerül.

SOGGIN, J. A.: *Bevezetés az Ószövetségbe* (Eredeti címe: *Inroduzione all’Antico Testamento*, 41987), Budapest, Kálvin János Kiadó, 1999.

- 4.11. **Nem első kiadás** esetén a használt kiadás számát a megjelenés éve előtt kisebb, megemelt arab számmal kell jelezni. (Méret: 10 pont, Elhelyezés: emelt, Emelés mértéke: 2 pont). Az első kiadás évszámát nem kell feltüntetni¹¹:

WEISER, A.: *Das Buch Jeremia. Kapitel 1–25,14* (ATD 20), Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 81981.

ZENGER, E. – FABRY, H.-J. – BRAULIK, G. et al. (Hg.): *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart, Kohlhammer, 62006.

- 4.12. **Reprint kiadványok** esetében az irodalomjegyzékben az eredeti megjelenés adatait kell feltüntetni, majd a kiadás évét lezáró pont mögött, normál (zárójelben) kell megadni a reprint kiadás helyét, kiadóját és évét a szokott módon. Ezeket az adatokat a (reprint:) formula vezeti be:

BLAU, L.: *Az óhéber könyv. A héber bibliakánon: adalék az ókori kultúrtörténethez és a bibliai irodalomtörténethez*, Budapest, Budapesti Rabbiképző-Intézet, 1902. (reprint: Budapest, Logos, 1996. [Historia Judaica 2])

- 4.13. A kiadás éve mögött a publikáció **kezdő és záró oldalszámát** is meg kell adni, ha az folyóiratban, könyvfejezetként¹², lexikon-szócikként, gyűjteményes tanulmánykötetben (Festschrift, évkönyv, értesítő, konferenciakötet stb.), heti- vagy napilapban jelent meg.

4.13.1. Ilyenkor a kiadás éve mögött vessző áll (2009, nem pedig ponttal és vesszővel: 2009.,).

4.13.2. A kezdő oldalszámhoz a záró oldalszámot szóközők nélkül nagykötojjel¹³ kapcsolja, a záró oldalszámot is mindig teljesen ki kell írni. Tehát 48–49, nem pedig: 48k. vagy 48–9; 212–238, nem pedig: 212kk vagy 212–38.

¹¹ A lexikonok nem első kiadásaihoz lásd lentebb, 4.18.

¹² Ide tartoznak azok a kommentár-kötetek is, amelyekben az egyes bibliai könyveket nem ugyanaz a szerző kommentálta. Ilyen például a Jubileumi kommentár vagy a Jeromos Bibliakommentár kötetei.

¹³ Elérhető: Ctrl + a Mínusz jel a billentyűkészlet számai között, illetve Szimbólumok – Különleges karakterek - Gondolatjel

- 4.13.3. A záró oldalszám után pont áll, az „oldal, oldalak” szavak, illetve az o., p., pp. stb. rövidítések kiírását (az oldalszám előtt és mögött egyaránt) mellőzni kell.
- 4.14. Folyóiratban, tanulmánykötetben, lexikonban, könyvfejezetként, heti- és napilapban megjelent írárok esetén a címet lezáró vessző után a megjelenés helyét az **in:** (kis kezdőbetűvel, mögötte kettőspont) formula vezeti be.
- 4.15. **Folyóiratok** esetében a folyóirat *dőlttel szedett* (és az „in:” formulával bevezetett) **címe** után az eredeti írásmódtól függetlenül, mindig arab számmal a folyóirat **évfolyamát** kell megadni, ezt követi vessző nélkül, zárójelben a **megjelenés éve**, ezt pedig, vessző és szóköz után, a publikáció **kezdő és záró oldalszáma**.
- 4.15.1. Amennyiben a folyóirat egy évben kiadott füzetei folyamatos oldalszámozást használnak, az idézett füzet számát nem kell feltüntetni. Amennyiben a füzetekben az oldalak számozása újraindul, a füzet számát dőlt / vonallal elválasztva, de szóközők nélkül, arab számmal az évfolyamszám mögé írjuk (tehát pl.: 90/3).
- 4.15.2. Amennyiben egy folyóirat újraindult, ezt az „– Új folyam” jelzéssel (sem utána, sem előtte nem áll vessző) a folyóirat neve és az évfolyam száma között csak akkor kell jelezni, ha ugyanaz az évfolyamszám megismétlődött.
- 4.15.3. Rangos és közismert, nemzetközi folyóiratok esetében a folyóirat nevét rövidítve is meg lehet adni. A rövidítést nem szedjük dőlt betűvel. A nemzetközi teológiai folyóiratok rövidítései esetében az ²IATG rendszerét kell követni. Magyar folyóiratok esetében kerülni kell a rövidítéseket:
- ..., in: ZKG 90 (1979), 253–292.
..., in: *Theológiai Szemle* 52 (2008), 64–77.
- 4.16. **Napi- vagy hetilapok** esetében a lap *dőlttel szedett* (és az „in:” formulával bevezetett) címe után az eredeti írásmódtól függetlenül, mindig arab számmal annak évfolyamát kell megadni, ezt követi, vessző nélkül, zárójelben a megjelenés dátuma (évszám, betűvel kiírt hónapnév és a nap), ezt a zárójel záró tagja mögött egy vessző, majd egy szóköz után a publikáció kezdő és záró oldalszáma:
- ..., in: *Hajdú-Bihari Napló* 66 (2009. szeptember 22.), 1.
..., in: *Reformátusok Lapja* 53 (2009. szeptember 6.), 4–5.
- 4.17. Tanulmánykötetben, lexikonban vagy könyvfejezetként megjelent írárokknál a megjelenés helyeként (az „in:” formulával bevezetve) előbb **a szerkesztő nevét** adjuk meg Kiskapitális formátum *nélkül*, ezt zárójelben a kötet nyelvétől függően, de a szerkesztők számától függetlenül a „szerk.”, „ed.”, „Hg.” stb. rövidítés követi, ezt a kötet *dőlt betűvel szedett* címe, majd a többi bibliográfiai adat a már ismertetett módon.
- 4.18. Ha az adott kötet szerkesztője azonos az idézett publikáció szerzőjével, akkor a nevét a (szerk.) stb. rövidítés előtt másodjára már nem írjuk ki, hanem azt az uő = ’ugyanő’ rövidítéssel helyettesítjük.
- 4.19. A **lexikon-szócikkek** önálló publikációnak számítanak, ezért minden idézett szócikket külön, a szerző nevével, a szócikk címének megadásával és a forráshely pontos feltüntetésével kell lehivatkozni. Ha a lexikon a szócikk szerzőjének családnevét rövidítve hozza, akkor azt fel kell oldani (lásd általában ehhez az adott lexikont). Amennyiben a lexikon egyetlen szerző munkája, nevét a szerző neveként adjuk meg, a kötet szerkesztőjeként pedig az uő rövidítéssel utalunk rá. A szócikkek címét a megszokott módon írjuk: a bevezető „Art.” vagy „Szócikk:” jelölés mellőzendő, a cím előtt és után nem áll idézőjel.
- 4.20. Rangos és **közismert lexikonok** esetében a lexikon nevét rövidítve, a szerkesztő(k) nevét, a kiadás helyét és a kiadó nevét mellőzve is meg lehet adni. Teológiai lexikonok rövidítése az ²IATG rendszerét kell hogy kövesse. Az arab kötetszámot ilyenkor vessző nélkül írjuk a rövidítés mögé, ezt követi (normál) zárójelben az adott kötet megjelenésének évszáma, majd egy vessző és szóköz után a szócikk kezdő és záró oldalszáma. Több kiadást megért lexikon

esetében a használt kiadás számát a rövidítés előtt, azzal egybeírva, kisebb és megemelt arab számmal jelöljük (Méret: 10 pont, Elhelyezés: emelt, Emelés mértéke: 2 pont):

..., in: TRE 31 (2000), 23–42.

..., in: ⁴RGG 3 (2005), 1138–1139.

4.21. Több kötetes kiadványok esetében **az idézett kötet számát** az eredeti jelöléstől függetlenül mindig arab számmal, a címet lezáró vessző után, a kiadvány eredeti nyelvét követve adjuk meg (pl.: 1. kötet, // Vol. 2, // Band 3). Amennyiben az adott kötetnek saját címe/alcíme is van, akkor azt kiírjuk, elé pedig kettőspontot teszünk (pl.: 1. kötet: // Vol. 2: // Band 3). Lexikonok esetében az adott kötet első és utolsó szócikkének kezdőbetűjére való utalás (pl.: A–J) nem tekintendő alcímnek, így azt a kötetszám után nem kell kiírni.

4.22. **Több szerző, szerkesztő vagy megjelenési hely esetén** háromig minden nevet ki kell írni, az egyes adatokat előtte és mögötte is szóközzel írt nagykötőjel¹⁴ választja el egymástól. Háromnál több, azonos bibliográfiai adat esetében az első hármat kell kiírni, a többit a vesszővel le nem választott „et al.” = ’és mások/és máshol’ rövidítéssel kell lerövidíteni. A nevek sorrendjében a kiadványban szereplő sorrendet kell megtartani:

GERTZ, J. CH. – WITTE, M. – SCHMID, K. et al. (Hg.): ...

..., Berlin – New York – Frankfurt a. M. et al., de Gruyter, 2009.

4.23. **Hiányzó**, az adott publikációban fel nem tüntetett **bibliográfiai adatot** a megfelelő helyen [kapcsos] zárójelben kell pótolni. Több, egymást követő bibliográfiai adat hiánya esetén a kapcsos zárójelet csak egyszer használjuk, ebbe illesztve bele, a fentebb megadott írásmódnak megfelelően, valamennyi adatot. Amennyiben az adat nem pótolható, akkor ezt a tényt ugyancsak kapcsos zárójelben, a „hely nélkül”, „évszám nélkül” stb. formulával kell jelezni.

4.24. **Levéltári és irattári dokumentumok** esetén előbb dőlt betűvel az adott lelőhely hivatalos nevét írjuk ki, majd attól vesszővel elválasztva az idézett dokumentum azonosításához szükséges adatokat, ez utóbbiak írásához az illető levéltár és irattár saját hivatkozási módját kell mérvadónak tekinteni:

Ráday Levéltár, Bányai László-hagyatéka: C/189. fond.

Magyar Országos Levéltár Jelenkori Gyűjtemény, Belügyminisztérium, Erdei Ferenc-iratok, Erdélyi anyag (XIX-B-1-h).

Magyar Országos Levéltár Jelenkori Gyűjtemény, Belügyminisztérium, a Törvényelőkészítő Osztály iratai (XIX-B-1-c).

4.25. **Magántulajdonban vagy közgyűjteményben lévő, publikálatlan kéziratok és dolgozatok** esetében a dokumentum szerzőjének a nevét és címét a megszokott módon jelöljük. Amennyiben a dokumentum tartalmaz kelteztést, a keletkezés helyét és dátumát (év, ha van: teljesen kiírt hónapnév, ha van : nap) a cím után adjuk meg. Ezt követi, a címtől vagy a kelteztés évszámától vesszővel elválasztva, a „publikálatlan kézirat” kitétel, majd attól kettősponttal elválasztva adjuk meg a dokumentum lelőhelyét. Ez levéltárak és irattárak esetén azok saját hivatkozási módja szerint történik. Magántulajdonban lévő dokumentum esetén az „– a szerző/a család/stb. tulajdonában.” formulát használjuk:

TÖRÖK, I.: *Ordinatio, epiklesis, keirotesia*, publikálatlan kézirat: Sárospataki Református Nagykönyvtár Tudományos Kézirattára, 6342.

CZEGLÉDY, S.: *Önéletrajz*, publikálatlan kézirat: a szerző tulajdonában.

CZEGLÉDY, S.: *Egyházunk ébredésének teológiai impulzusai*, Debrecen, 1985, publikálatlan kézirat: TtREL I.27.c.184.

CZEGLÉDY, S.: *The Permanent Value of the Old Testament*, Dayton, 1931. január 7., publikálatlan kézirat: Czeglédy Sándor családjának tulajdonában.

¹⁴ Elérhető: Ctrl + a Mínusz jel a billentyűkészlet számai között, illetve Beszúrás – Szimbólumok – Különleges karakterek – Gondolatjel.

4.26. **Digitális adathordozók lehvivatkozása:**

- 4.26.1. Ha egy mű **előbb nyomtatott formában**, majd digitalizált változatban **is megjelent**, akkor lehetőség szerint a nyomtatott változatot kell használni és az irodalomjegyzékben feltüntetni.
- 4.26.2. Amennyiben egy nyomtatásban megjelent mű digitalizált változata feltünteti az eredeti oldalszámokat, úgy sem az irodalomjegyzékben, sem a lábjegyzetben nem kell megadni, hogy a szerző a digitális változatot használta (pl. Encyclopaedia Judaica).
- 4.26.3. Amennyiben egy nyomtatásban meg nem jelent, digitalizált, CD-n forgalomba hozott publikációról van szó, vagy egy nyomtatásban megjelent mű olyan digitalizált változatáról, ami az eredeti oldalszámokat nem tünteti fel, úgy az irodalomjegyzékben előbb a szokott módon fel kell tüntetni valamennyi fellelhető bibliográfiai adatot, majd mögé a „– digitalizált változat.” formulát kell illeszteni.
- 4.26.5. Az Internetről letöltött, máshol közzé nem tett publikációk esetében az irodalomjegyzékben előbb a szokott módon fel kell tüntetni valamennyi fellelhető bibliográfiai adatot, majd mögé a „– digitalizált kiadvány.” formulát kell illeszteni. E mögött az „elérhető:” formulával bevezetve meg kell adni az adott Internetes címet, majd ettől vesszővel elválasztva, a „letöltés dátuma:” formulával bevezetve a letöltés/utolsó használat időpontját (év, kiírt hónapnév, nap).

BAUMANN, G.: Züchtigen (letzte Änderung: April 2009), in: Bauks, M. – Koenen, K. (Hg.): *Das wissenschaftliche Bibellexikon im Internet (WiBiLex). Alttestamentlicher Teil*, elérhető: <http://www.bibelwissenschaft.de/wibilex/das-bibellexikon/details/quelle/WIBI/referenz/35514///cache/9524219a87/>, letöltés dátuma: 2009. december 4.

4.27. Példák:

Könyvek

- BARTLETT, J. R.: *The First and Second Books of the Maccabees* (The Cambridge Bible Commentary), Cambridge, Cambridge University Press, 1973.
- CROSS, F. M. – TALMON, S. (ed.): *Qumran and the History of the Biblical Text*, Cambridge, Harvard University Press, 1975.
- DOBBELER, S. VON: *Die Bücher 1 und 2 Makkabäer* (NSK – AT 11), Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk, 1996.
- DOMMERSHAUSEN, W.: *1 Makkabäer. 2 Makkabäer* (NEB – AT 12), Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk, 1995.
- HAUSMANN, J.: *Ruth* (Kréné 6), Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 2006.
- KÁKOSY, L.: *Réfiak. Az ókori Egyiptom története és kultúrája*, Budapest, Osiris Kiadó, 1993.
- MOLNÁR, J.: *Az aradi állásfoglalás a magyar-román diplomáciai kapcsolatok és a „Vasile-dosszié” tükrében*, Nagyvárad, Partium Kiadó, 2008.
- RÓZSA, H.: *Az Ószövetség keletkezése. Bevezetés az Ószövetség könyveinek irodalom- és hagyománytörténetébe*, 1. kötet, Budapest, Szent István Társulat [1996].
- SOGGIN, J. A.: *Bevezetés az Ószövetségbe* (Eredeti címe: *Inroduzione all'Antico Testamento*, 1987), Budapest, Kálvin János Kiadó, 1999.
- WEISER, A.: *Das Buch Jeremia. Kapitel 1–25,14* (ATD 20), Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1981.
- ZENGER, E. – FABRY, H.-J. – BRAULIK, G. et al. (Hg.): *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart, Kohlhammer, 2006.

Könyvfejezetek

- BEENTJES, P. C.: Canon and Scripture in the Book of Ben Sira, in: Saebø, M. (ed.): *Hebrew Bible/Old Testament. The History of its Interpretation*, Vol. 1/2: The Middle Ages, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2000, 591–605.
- DELCOR, M.: The Apocrypha and Pseudepigrapha of the Hellenistic Period, in: Davies, W. D. – Finkelstein, L. (ed.): *The Cambridge History of Judaism*, Vol. 2: The Hellenistic Age, Cambridge, Cambridge University Press, 1989, 409–503.
- FRÖHLICH, I.: Történetírás és történeti legendák a Hasmóneus-korban (1–2 Makkabeusok, Judit), in: Xeravits, G. – Zsengellér, J. (szerk.): *Szövevények erőterében. A deuterokanonikus irodalom alapvető kérdései* (Deuterocanonica 1), Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2004, 69–82.
- KARASSZON, D.: A Zsoltárok könyvének magyarázata, in: [szerk. nélkül] *Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata*, 2. kötet: Az Ószövetség könyveinek magyarázata. Zsoltárok könyve–Malakiás, Budapest, Kálvin János Kiadó, 21995, 541–640.
- MCELENEY, N. J.: 1–2 Maccabees, in: Brown, R. – Fitzmyer, J. A. – Murphy, R. E. (ed.): *The Jerome Biblical Commentary*, Vol. 1, London – Dublin – Melbourne, Prentice-Hall, 1970, 461–486.

Folyóiratban megjelent közlemények

- A. MOLNÁR, F. – KUSTÁR, Z.: A gyapjú szó a 72. zsoltár korai fordításaiban, in: *Magyar Nyelv* 100 (2004), 340–345.
- ARENHOEVEL, D.: Die Eschatologie der Makkabäerbücher, in: *TThZ* 72 (1963), 257–269.
- GREENBERG, M.: The Stabilization of the Text of the Hebrew Bible, reviewed in the Light of the Biblical Materials from the Judean Desert, in: *Journal of the American Oriental Society* 76 (1956), 157–167 = in: Leiman, S. Z. (ed.): *The Canon and Masorah of the Hebrew Bible: an Introductory Reader*, New York, KTAV Publishing House, 1974, 298–326.
- PERES, I.: A vallástudomány a teológia spektrumában, in: *Vallástudományi Szemle* 4 (2008), 65–74.
- TIMPE, D.: Der römische Vertrag mit den Juden von 161. v. Chr., in: *Chiron* 4 (1974), 133–152.

Lexikon-szócikkek

- BAUMANN, G.: Züchtigen (letzte Änderung: April 2009), in: Bauks, M. – Koenen, K. (Hg.): *Das wissenschaftliche Bibellexikon im Internet (WiBiLex). Alttestamentlicher Teil*, elérhető: <http://www.bibelwissenschaft.de/wibilex/das-bibellexikon/details/quelle/WIBI/referenz/35514///cache/9524219a87/>, letöltés dátuma: 2009. december 4.
- DOCHHORN, J.: Vita Adae et Evae, in: *4RGG* 3 (2005), 1138–1139.
- HAAG, H.: Hadijelvény, in: uő (szerk.) *Bibliai Lexikon* (Eredeti címe: Bibel-Lexikon, 21968), Budapest, Szent István Társulat, 1989, 526–527.
- HAMAR, I.: Bírák, in: Bartha, T. (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 1. kötet, Budapest, Kálvin János Kiadó, 1993, 200–201.
- SCHMUTTERMAYR, G.: Makkabäer/Makkabäerbücher, in: *LThK* 6 (2006), 1226–1230.
- STOCK, K.: Sitte/Sittlichkeit, in: *TRE* 31 (2000), 318–333.